

Удовиченко В.П.,
 д.е.н., професор,
 міський голова м.Славутича,
 член Конгресу місцевих та регіональних влад Європи,
 президент Всеукраїнського громадського об'єднання «Клуб мерів»,
 лауреат державної премії в галузі науки і техніки

ВІД ДУХОВНОГО СУСПІЛЬСТВА ДО МОРАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ (Українська толока реформ)

Громадянське суспільство та влада – одне з корінних питань суспільної організації, її політичної стабільності. Тому механізм складного взаємозв'язку суспільства і влади завжди був і залишається одним із архіважливих.

Лейтмотивом статті є намагання переконати загал, що саме національною ідеєю українців могли б стати – українська державність, рівень і якість життя громадян. Звісно, саме ця ідея має унікальну можливість об'єднати всіх. Тому, що саме вона є парадигмою розвитку будь-якої цивілізованої розвинутої країни.

Гражданское общество и власть - один из коренных вопросов общественной организации, ее политической стабильности. Поэтому механизм сложной взаимосвязи общества и власти всегда был и остается одним из архиважных.

Лейтмотивом статьи является попытка убедить общественность, что именно национальной идеей украинцев могли бы стать - украинская государственность, уровень и качество жизни граждан. Конечно, именно эта идея имеет уникальную возможность объединить всех. Потому, что именно она является парадигмой развития любой цивилизованной развитой страны.

Civil society and government - one of the fundamental questions of social organization, its political stability. To this mechanism of complex relations between society and government has always been and remains one of exceptional importance.

Tenor of the article is to try to convince the general public that it is Ukrainian national idea could become - Ukrainian statehood, the level and quality of life of citizens. Of course, it is this idea has a unique opportunity to combine all. Because it is the paradigm of any civilized developed country

Громадянське суспільство та влада – одне з корінних питань суспільної організації, її політичної стабільності. З одного боку, зміст політичної влади, її форми в багатьох випадках визначаються сутністю суспільної організації. З іншого – характер політичної влади має суттєвий вплив на темпи розвитку суспільної системи, якісні характеристики її громадянської зрілості. Тому механізм складного взаємозв'язку суспільства і влади завжди був і залишається одним із архіважливих.

Влада неосяжна і розтягнута в просторі й часі, до неї не можна доторкнутись руками, але можна побачити, як її використовують інші, можна відчутти, коли застосовуєш її сам і коли отримуєш результати, які цінують інші.

Що ж сьогодні найбільше потрібно українському суспільству? Переконаний, одне - об'єднання ідей. Без сумніву, найпершою об'єднуючою силою повинна стати влада.

Якби був з нами Тарас Шевченко
Українці!!! Мої земляки!
Сини і доньки нашої країни,
Закликаю Вас усіма фібрами душі
Схаменітесь,
Об'єднайтесь,
Облишмо чвари й безкорисні війни,
Бо кличуть нас через віки
Свята любов до славної землі
Й безмежна віра в гідну долю України!
Слава Україні!

Протягом усієї історії існування людства найважливішою була, є, і залишається сфера *людських відносин*. Вони залежать від багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів.

До об'єктивних, безперечно, можна віднести життя поколінь у свою епоху, яка має свої, притаманні тільки їй, характерні особливості життєвого устрою. Суб'єктивні фактори різнобічні, багатогранні і безкінечно складні. На них впливає характер кожної людини, яка живе в цьому суперечливому світі, і є неповторною. Відрізняються один від одного навіть близнята. У створенні рівноваги, вже не кажучи, комфортності життя, за великим рахунком, різні люди знаходять спільне ... Це шлях вічного пошуку. В ньому є держава, її лідери, спроможність національної еліти через оптимальну модель державності знайти те, що об'єднує націю, народ, і в лиху годину невдач, поразок, незгод, потрясінь, трагедій, і, звісно, в час великих цілей, звершень та перемог.

Тому саме лідери нації, її еліта повинні взяти на себе святу місію відповідальності, бути розумними та мудрими (звісно, по можливості і на рівні продукту свого часу), допомогти людям через творення добра, плекання найкращих людських почуттів знайти те спільне на противагу злomu, прикрому, несправедливому, нечемному, не притаманному людині.

На мій погляд, **держави сучасних типів вичерпали свій ресурс. Вони відстали від рівня розвитку суспільства, суспільних відносин, можливостей кожної людини і її людського ресурсу.**

Влада в усіх куточках Землі втратила довіру свого джерела суспільства в цілому й людей зокрема.

З'явилося нове, актуальне сьогодні – соціальне замовлення на нові форми суспільних відносин. На порядку денному - пошук філософії нової організації суспільних відносин, нових моделей співвідношення: суспільство – людина – влада. Саме тут конче необхідно зробити суттєве зауваження про те, що ніхто в ідеалі не може обмежити свободу людини, крім її самої.

Держава зобов'язана стати опорою реалізації можливостей своїх громадян.

Як знайти нову сучасну істину свободи з її необхідним обмеженням? **На погляд автора, відповідь потрібно шукати через теорію та практику існування громадянського суспільства, розвиток кардинально нового, сучасного самоврядування в широкому спектрі суспільних відносин, реалізації сучасної концепції рівних можливостей.**

Важливо сформулювати мету **реформ** зрозумілу для суспільства та безальтернативно провести їх в Україні, об'єднавши, а не роз'єднавши людей. Незважаючи на теоретичну і досконалу довготривалу розробку, реформи не можуть реалізуватись без об'єктивних і суб'єктивних умов, необхідних і достатніх. Навколо цього виникло головне питання, яке потрібно вирішити в Україні, – **кардинально змінити рівень та якість життя громадян на краще, а це означає досягти стандартів життя сучасних європейських країн.** До речі, це і є основною умовою вступу України до Європейського Союзу. Не просто політика, відірвана від реального життя, не просто виконання певних політичних умов, які весь час з'являються на порядку денному, а перш за все, – **стандарти життя, рівень дотримання прав і свобод громадян,** без досягнення яких ми не зможемо бути повноправними членами Європейської спільноти. Нам можуть піти назустріч і якимось чином наблизити термін вступу, але прагматичного результату для життя конкретної пересічної людини, громадянина, в Україні не буде.

На, погляд автора, мета реформ має дві важливі складові, а саме: **сприяння створенню та розвитку українського громадянського суспільства і кардинальне підвищення ефективності державного управління.** Саме це і буде необхідними і достатніми умовами.

Коли говоримо про необхідні і достатні умови проведення реформи, дуже важливо сформулювати об'єднуючі ідеї для того щоб, здійснити відповідну державну політику щодо об'єднання українського суспільства для реалізації цієї мети, яка, звісно, в кінцевому результаті повинна вивести на високий рівень і якість життя українського народу. І якщо нам це вдасться, то це і буде основою і гарантією проведення конче необхідних для країни змін. А інакше - це приблизно те, що відбувається сьогодні. Наче і задекларовані реформи, наче частина з них і розроблена, і в теоретичному плані є раціональне зерно, але враховуючи, що суспільство категорично не приймає їх, навіть тих, які є очевидними, говорить про те, що відсутні об'єктивні умови для їх успішної реалізації. І ще одне: звісно, що поступовість реформ повинна бути, але хочу застерегти від помилки, тому що певні кроки без комплексного підходу до реформ, не тільки обмежують їх ефективність, а й зведуть нанівець та ще й можуть мати негативний вплив на інші.

Без сумніву, об'єднуючою національною ідеєю для України могла б стати **українська державність** із найважливішими складовими, а саме:

Освіта – Наука – Технології - Добробут

Технократично налаштовані фахівці переконують суспільство і себе в тому, що вихід на шлях швидкого соціально-економічного розвитку лежить у сфері економіки. Так воно і є, важко з цим твердженням сперечатись. Разом з тим ми повинні чітко усвідомлювати, що ефективність економіки безпосередньо залежить від того, яка **ЛЮДИНА** приходить у цю сферу.

Безумовно, виховання цієї людини відбувається у сфері **ОСВІТИ**. Конкурентоспроможність сучасної української освіти за усіма світовими рейтингами є сумнівною. Наука працює на засадах історії радянської школи. Технології в різних галузях пішли далеко вперед. І як наслідок - не конкурентні робочі місця, низька заробітна плата та рівень життя. Молодь намагається виїжджати «світ за очі».

Звісно, для реформування і розвитку всієї освітянської галузі потрібен величезний фінансовий ресурс, але його необхідно шукати і знаходити. Не можна розтягувати реформування на довгий період. Потрібно до цього йти через реалізацію пілотних проектів у пілотних областях і містах.

Тому, якщо ми погоджуємося з метою, то для об'єднання суспільства повинна бути переконливо мудра і дуже «тонка» державна політика, перш за все, керівництва держави, її еліти щодо об'єднання прихильників реформ – представників усіх сфер життєдіяльності, які сьогодні абсолютно свідомо підтримують реформи і розуміють, що їх треба провести хоч як це боляче, на перший погляд, не буде. Дійсно, є історичний досвід, який може бути використаний, для об'єднання зусиль, причому досвід, як далекої, так і сучасної історії.

Автор не ставить за мету проаналізувати хід вдалих реформ в таких країнах, як Китай, Сінгапур, Польща інших і досягнення тих результатів, які мають ці країни. Але саме їх підходи до реформ надихають своїми переконливими показниками в головному – рівні життя.

Економіка інтересів

Мистецтвом є те, щоб серед величезної кількості моделей економічних відносин, для України знайти найоптимальнішу. Без сумніву, ринкова економіка на основі приватної власності з потужним механізмом конкуренції є ефективною. Це доведено історичною практикою, в тому числі і діяльністю Компартії Китаю. Але далі питання порядку денного сучасного стану і проблем розвитку – відношення між економічною свободою і державним регулюванням (рівень втручання держави в економічні процеси). Доречно навести принципи регуляторної політики України:

- доцільність – обґрунтована необхідність;
- адекватність – відповідність форм з урахуванням усіх прийнятих альтернатив;
- ефективність – забезпечення досягнення позитивних результатів;

- збалансованість – забезпечення балансу інтересів суб'єктів господарювання держави, громади;
- передбачуваність – послідовність, відповідність цілям;
- прозорість та врахування громадської думки - відкритість та зворотний зв'язок. [7]

А як ми реалізуємо ці принципи на практиці життя, судити Вам.

Наслідки для людей і досвід фінансово-економічної кризи в цілому доводить стратегічний висновок, а саме: майбутнє за соціально-орієнтованими ринковими економіками, з ринковими відносинами і одним суттєвим зауваженням – сама Держава, яка виконує функцію регулювання, повинна бути моральною по відношенню до своїх громадян та ефективною, відповідати цим взаємно протилежним, на перший погляд, термінам, враховуючи беззаперечне зауваження, що вона, як регулятор суспільних відносин, є прямим і достовірним відображенням самого суспільства, його інтелектуального, культурного та духовного рівня. Висновок один – **моральну державу може створити лише відповідне духовне суспільство, об'єднане одними високими спільними ідеями і спроможне нести громадянську відповідальність за свої дії.** Отже, необхідно кожному з нас зрозуміти важливість Резолюції Конгресу місцевих і регіональних влад Європи, прийнятої в Стразбурзі на 21 сесії Конгресу № CPL (21)6 від 5 жовтня 2011 року – **про виховання громадянськості, при чому, на місцевому рівні.**

Забезпечуючи доступ до виховання демократичної громадянськості в своїх громадах, місцеві влади будуть надавати громадянам, зокрема, що особливо важливо, підростаючому поколінню, необхідні знання.

Державна політика зобов'язана в сучасних демократичних суспільствах сприяти вихованню **особистості – громадянина.**

Як важливо нам разом зрозуміти всю примітивність вибору між **капіталізмом і соціалізмом**, опанувати філософію ринкових відносин, максимально можливу їх лібералізацію з потужною системою соціального захисту немічних і кардинального зменшення бідних при підтримці середнього класу.

З метою створення конкурентного, максимально сприятливого інвестиційного клімату, на погляд автора, необхідно використати потужні організаційно-економічні механізми, що перевірені економічною історією теорії і практики, а саме: **вільних економічних зон, спеціальних економічних регіонів, технопарків, територій пріоритетного розвитку** на принципах рівних можливостей. Це особливо актуально в сучасних умовах величезної стагнації старого світу, фінансово-економічної кризи, кризи суспільних відносин.

Якщо віддати просто на відкуп розвиток суспільних відносин і не впливати на свідомість щодо переоцінки цінностей, розвитку духовності, не сприяти проведенню державної політики щодо втілення в життя загальнолюдських цінностей, здорового способу життя – то це шлях до чергових революцій, причому не завжди мирних, і в крайньому випадку,

– занепад цивілізації. До речі, це демонструють країни Північної Африки і навіть країни Європи, причому країни, які мають і мали набагато вищий рівень життя, ніж сьогодні він є в Україні. Тому важлива обов'язково переоцінка цінностей і відповідна державна політика, з метою сприяння появи нової, справжньої еліти, яка відповідатиме цим критеріям. Вирішення цих питань потрібно шукати в теорії становлення і розвитку громадянського суспільства. Саме громадянин повинен усвідомити твердження: «**Я** – громадянин України; **Я** відповідаю за те, що формую державу, підтримую певну ідеологію, перш за все, українську державність, підтримую певну політичну еліту, делекую їй право управляти суспільними відносинами, і **Я** маю можливість спитати з того, кому делекую своє право, а еліта, якій я делекую своє право, має звітуватись переді мною. Важливо мати право сказати: досить! Ви не виконали своєї програми, нехай приходять інші. Необхідно зрозуміти суть, філософію громадянського суспільства і цінність високого звання «**Я** – громадянин своєї Держави – України».

Переконаний, що завершення фінансово-економічної кризи буде основою для зміни якості системи державного управління. Сьогодні ця проблема постала не тільки перед Україною, не тільки для країн перехідного періоду, з перехідною економікою, а й для розвинутих країн Європи і світу. Хочу переконати читача в тому, що існуючі моделі державного управління, існуючі моделі держав відстали від самого суспільства. **Саме суспільство випередило, стало набагато досконалішим ніж ті моделі, які управляють суспільними відносинами. Це певний суспільний парадокс, що входить у велике протиріччя сучасних відносин.**

Складається таке враження, що давно вже державні еліти живуть своїм життям, а суспільство – своїм. І якщо не знайти цивілізованих шляхів та спільних поглядів на вирішення архіважливого протиріччя, воно може мати величезні негативні наслідки. Важливо це зрозуміти і відчутти.

Говорячи ж про державне управління сьогодні і про реформи, то певну частину своєї статті я хотів би присвятити конкретним підходам до конкретних реформ, які треба провести. Перш за все визначити тип правління – **централізоване чи децентралізоване**. Є об'єктивна потреба в зміні положень Конституції України. Це можна вирішити через об'єднання зусиль, розумінням тих, хто сьогодні при владі і тих, хто в опозиції. Звісно, що нам далеко до оптимальних політичних моделей і відповідних відносин, але **без появи громадянського суспільства, без ефективного державного управління неможливо вирішити**, тому що сьогодні влада – це відображення в чистому вигляді суспільства (якщо в основному не робити певні знижки на різні порушення при виборчому процесі і недосконалість його). Варіанти є – це зміна Конституції, внесення змін до Конституції і другий напрямок – це нова редакція Конституції. Автор є прихильником нової редакції Конституції, причому з преамбулою її і затвердженням хоча б основних положень на Загальноукраїнському

референдумі, без права змінювати її протягом мінімум 30 років. І звісно, що за основу має бути взята сучасна модель, а це – **децентралізована держава, децентралізована модель** державного управління з розвинутим місцевим і регіональним самоврядуванням.

Відповідно до європейської концепції, відображеної в частині першій статті 3 Європейської хартії, місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення. Це відповідає і 800-літній вітчизняній історичній традиції місцевого самоврядування, відображеній, зокрема, в позитивному досвіді періодів Магдебурзького права (XIV ст. – 1834 р.) та земського самоврядування (1864-1917 рр.) на українських землях, що входили до складу Російської імперії.

Однак, незважаючи на всі заходи держави, спрямовані на зміцнення і розвиток місцевого самоврядування, переважна більшість з близько 12 тисяч територіальних громад України – а саме територіальні громади сіл, селищ і міст районного значення – через їх надмірну подрібненість та надзвичайно слабку фінансову базу залишаються неспроможними до виконання всіх повноважень місцевого самоврядування. Наслідком цього є низька якість публічних послуг, що надаються громадянам на місцевому рівні, депопуляція сільського населення (скорочення на 1% щорічно), деградація сільських територій і до цього – надмірне навантаження на державний бюджет через необхідність фінансувати також діяльність органів самоврядування.

Пошук оптимальної моделі держави

В основі найбільш класичних теоретико-філософських моделей відносин «держава – суспільство» викристалізувались два основних принципи:

I - соціальної справедливості:

- соціалізм, перехідні моделі.

II - рівних можливостей:

- ліберальні та соціально-орієнтовані ринкові відносини, соціально-орієнтована ринкова економіка.

Політична та соціальна системи покликані забезпечити права і свободи громадян, яким гарантується **рівність усіх громадян**.

В основі **економічної** системи лежить принцип отримання **прибутку**, розмір якого визначається ринком. І саме це є основою виникнення, можливо одного з найбільших протиріч суспільного життя, а саме: **різниці в матеріальному добробуті, рівні та якості життя різних громадян, різних груп населення**.

Також виникають суперечності між **політичними засадами** демократії та **економічними засадами** капіталізму. Як результат: одні намагаються одержати більше тих прав, якими всі повинні бути наділені порівну, інші – мають набагато вигідніші стартові умови. Суспільство

завжди стоїть перед вибором, коли можна досягти більшої рівності за рахунок ефективності і навпаки. Тобто, на порядку денному ще одне протиріччя – **між рівністю та ефективністю** [3]

Як знайти ту оптимальну систему суспільних відносин, коли б права і свободи не могли купуватися за гроші? Як досягти **більшої рівності водночас з вищою ефективністю**?

На погляд автора лише демократичний устрій на принципах децентралізованої держави з розвинутим місцевим самоврядуванням може забезпечити оптимальне відношення в системі **рівність і ефективність**.

У сучасних моделях, заснованих на принципах демократії, без перебільшення діють право «грошей», право сили, і не тільки політичної, економічної, а й військової. У нас самих повинні народитись політична воля і відповідальність. **Демократія – це, перш за все, влада, диктатура суспільства через Закон і правову державу.**

Громадянське суспільство через свої класичні, універсальні механізми громадянських рухів, організацій, об'єднань, зборів, слухань і навіть мітингів, повинно в новій Конституції мати право і можливість подавати до Верховної Ради України проекти законів із чітким регламентом їх розгляду.

У сучасний інформаційний час конче необхідно відпрацювати систему електронного врядування з можливістю використання соціальних мереж на законодавчому рівні.

На порядку денному повинен бути виборчий кодекс з урахуванням не тільки західного досвіду, а і вже свого, набутого за період незалежності України.

Суспільні події в Європі є прямим наслідком не тільки і не стільки фінансово-економічної кризи, а й кризи самих суспільних відносин. Думаю: усім уже зрозуміло, що головна причина кризи лежить не тільки і не стільки в площині економіки. Вона знаходиться, перш за все, у сфері суспільних, недосконалих для сучасного світу, відносин, у надмірному «паразитизмі» згідно теорією К.Маркса «Доданої вартості», де розкрита суть присвоєння чужої праці. Важливо зрозуміти філософію реформ Президента України – від ефективної держави, через конкурентоспроможну економіку до заможного суспільства. На погляд багатьох відомих у світі експертів, світ під впливом названих чинників змінюється. Величезний інформаційний ресурс став допоміжним засобом обміну інформацією, думками, сміливими рішеннями бачення майбутнього громадянських суспільств, як у Європі, так і далеко за її межами. Вже сьогодні коректно буде говорити про якості, які з'являються на виклик тих проблем, що має людство, а саме:

- нова якість співвідношення **людина - громадянин**;
- необхідність сприяння вихованню молодого покоління особистості-громадянина;
- з'являється потреба перегляду ролі і функцій держави, державного управління, особливо у сфері економічних відносин, адміністративно-

територіального устрою, підготовки і перепідготовки кадрів на всіх рівнях владних структур, виховання кадрової еліти, сприяння розбудові партійного будівництва і громадянського суспільства;

- побудова якісно нової моделі співвідносин держави, громадянського суспільства, суспільства і влади, представників феміди і пересічного громадянина, використовуючи переваги інформаційного потужного середовища;

- здійснення філософії об'єднання, згуртованості суспільства, побудови єдиної держави, країни для громадян, жителів сходу і заходу, півночі і півдня на основі об'єднуючих національних ідей, а саме: української державності, прав і свобод громадян, їх можливостей, кращих стандартів рівня якості життя людей і відповідної державної політики в цьому;

- створення якісної, принципово нової системи відповідальності політичних сил, особи політика, державного службовця за реалізацію відповідних програм і результативної діяльності;

- якісно нове освідомлення принципів сталого розвитку, формування у громадян екологічного мислення;

- новому виклику людського розвитку – дефіциту часу і необхідності зв'язку з принципово новою парадигмою стратегії розвитку економіки, соціальної сфери, на принципах соціального здоров'я і економічно-безпечного навколишнього середовища.

Якщо хочете, зміна моделі правління **«більшовизм меншості»** на модель **«Диктатури громадянського суспільства, особистості-громадянина»**. В центрі моделі знаходиться **ЛЮДИНА**. Зрозуміти, відчути, перепустити, перш за все, через свою душу, маючи на увазі, що з **людської душі починається людське творіння**.

Цей параметр можна реалізувати за умови розвитку місцевого самоврядування, місцевої демократії. Саме місцева демократія є основою для громадянського суспільства.

Органи місцевого самоврядування безпосередньо наближені до людей. І якщо місцеве самоврядування має ресурс, то повинно його реалізовувати. Так не за один день, не за один рік зміниться все, щоб на рівні місцевого самоврядування обиралися гідні мери, гідні депутати. Повинен пройти певний період, треба навчатися цьому, але наразі я можу стверджувати, що **місьцеве самоврядування в Україні відбулося**, Інститут мерів в Україні відбувся, Інститут місцевої демократії відбувся. А тепер стоїть питання його розвитку, зацікавленості в його розвитку самого суспільства, перш за все, держави і, звісно, що результат буде.

І сьогодні, як приклад, ми можемо назвати багато територіальних громад, органів місцевого самоврядування, які працюють на високому рівні, підтримують територіальні громади, мають результати. Перш за все, до них відносяться органи місцевого самоврядування Вінниці, Миколаєва, Херсона, Комсомольська, Борисполя, Ужгорода, Тячева, Долини, Обухова, Броварів, Вишгорода, Бучі, Українки і багатьох-багатьох інших великих,

середніх і малих міст. Поступово відроджуються і сільські територіальні громади. Але тут без адміністративно-територіальної реформи не обійтись.

У кожному селі, навіть найдепресивнішому, у кожному селищі і місті йде життя, відбуваються вибори і формування держави від депутата сільської ради до президента країни.

Пам'ятаймо, що науковий принцип субсидіарності є основою Європейської Хартії місцевого самоврядування, який говорить про цінність моделі управління місцевого самоврядування.

У коло проблем економічної неоднорідності територій України вписані питання: економіко-географічного поділу, регіональної соціально-економічної політики, принципи місцевого самоврядування, приватизаційні процеси, основи формування в Україні регіональної інвестиційної політики, можливості мати в Україні вільні економічні зони тощо.

Без сумніву, економічний фактор визначається культурними традиціями, характером історично утворених економічних зв'язків регіонів України з регіонами інших держав і, без сумніву, намаганням регіонів вирішувати проблеми економічної політики з обмеженим втручанням центральної влади.

Доречно згадати п'ятнадцятирічний досвід міста Славутича. Початок розробки теорії Спеціальної економічної зони «Славутич» відбувся у 1997 році. Указ Президента був підписаний Л.Д.Кучмою у 1998 році, Закон України прийнято у 1999 році. Зупинення дії закону відбулось у 2005 році. Мета проекту Спеціальної економічної зони – створення високотехнологічних, високооплачуваних робочих місць, відповідно – створення сприятливих інвестиційних умов та сучасного, новітнього для України механізму підтримки підприємництва, **початкового – малого – середнього бізнесу**, з класичною інфраструктурою: Агенції з розвитку бізнесу, Бізнес-інкубатора, Лабораторії малого бізнесу, Фонду мікрокредитування, Фонду підтримки підприємництва, Міжнародного центру розвитку бізнесу.

Результат створення СЕЗ «Славутич»:

- залучено інвестицій на зовсім не конкурентну територію Чернігівської області – 229,2 млн. грн.;
- створено робочих місць – 836.

Створені високотехнологічні виробництва з конкурентоспроможною товарною продукцією. Практика підтвердила їх ефективність.

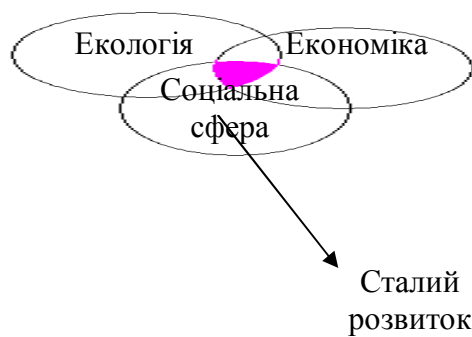
Річний обсяг товарної продукції, реалізованої підприємствами суб'єктами СЕЗ «Славутич» за 2011 рік становить 152 млн. грн.

На душу населення:

- кількість підприємств суб'єктів підприємницької діяльності на 10 тисяч населення – 122 одиниці, з них малих підприємств -115;
- загальний обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) – 627,5 млн. грн., з них 365,5 млн. грн. - обсяг реалізованої продукції малими підприємствами.

У Славутичі – чисто монопрофільному місті з базовим підприємством «Чорнобильська АЕС»– було диверсифіковано економіку і створено ефективне конкурентне середовище, систему послуг (банки, супермаркети, аптеки, побутові послуги, торгівлю вихідного дня, ресторани і кафе...).

Сучасні соціально-економічні та політичні трансформаційні процеси в Україні на державному та місцевому рівнях диктують необхідність формувати стратегію розвитку на основі концепції сталого розвитку. Важливо розповсюдити методикку розробки стратегій розвитку на основі програми Всесвітньої організації охорони здоров'я «Здорові міста» (The Healthy cities), коли до складових здоров'я додається «**соціальне здоров'я**». Величезний досвід у цьому напрацьований із важливим зауваженням, що є результативність усіх упроваджень в м. Славутичі.

Індекс сталого розвитку – інтегрована оцінка сталого розвитку суспільства, яка враховує сумісно усі три виміри сталого розвитку, тим самим відображає взаємозв'язок між трьома нероздільними сферами розвитку суспільства: **економічною, екологічною та соціально-інституціональною**.

У м. Славутичі реалізована модель «Техноекополіс – ефективний механізм екологічної та соціально-економічної реабілітації території радіоактивного забруднення в результаті Чорнобильської катастрофи». Індекс сталого розвитку міста складає > 1.0 .

Хід самої історії демонструє головний вектор глобальної стратегії майбутнього світу заснованого на гуманістичній теорії, на духовності, культурі, моралі, етиці, совісті, освіченості, на протипагу тероризму, міжетнічних війн, військових конфліктів, сепаратизму, численному ігноруванні прав і свобод іншої людини, злу...

На порядку денному розвитку світу - переоцінка цінностей. Автор приєднався до об'єднаних зусиль щодо формування антиядерної свідомості. Ініціатором цього руху стали мери японських міст Хіросіми (п.Акіба) і Нагасакі, які започаткували курс «Хіросіма – Нагасакі: уроки миру» (The Hiroshima – Nagasaki Peace study Course). Мер м. Славутича приєднався до японських друзів з лекцією «Чорнобиль: катастрофа, наслідки, погляд в майбутнє». Перша лекція була прочитана для студентів НТУУ «КПІ» 1 вересня 2010 року.

Безумовно, нинішня суспільна, фінансово-економічна криза настільки впливає на життя світової цивілізації, що світ приречений до зміни суспільних відносин, на арену вийдуть нові центри впливу світового значення (Китай, Росія, Індія, Південна Америка в цілому...). Саме тому важливі для України, як ніколи, геополітика та геостратегія.

Поряд з якісними змінами світового устрою виникає соціальне замовлення на нові моделі відносин **«суспільство – влада»**, які стануть основою пошуку нових типів держав, з новими функціями надання послуг, будуть відповідати очікуванням громадян і назавжди відійде в небуття влада як джерело наживи, збагачення за рахунок суспільства (людей). **Одне важливе зауваження: доросла людина повинна і навіть зобов'язана стати громадянином, з почуттям своєї особистої відповідальності і розумінням, що від кожного з нас залежить якому бути світу, якою бути Україні, якому бути маленькому селу, містечку, місту.**

Інколи дорікають, коли наводяться приклади м.Славутича, що ось Славутич маленьке містечко і там можна реалізувати будь-яку мету. Покажіть, будь ласка, як це зробити у маленьких містечках України? Хочу сказати, що не в розмірі країн і міст суть питання, а у відпрацьованій технології управління територією, яка може бути реалізована як в малому місті, великому, так і в усій країні. Інша справа, що ресурс цієї технології для великої країни і для маленького містечка – різний. Але технології сьогодні абсолютно класичні і, перш за все, це об'єднання прихильників реформ, які змогли б переконати суспільство, значну його частину в тому, що ці реформи необхідні і саме така модель реформ, яка пропонується, є оптимальною, з можливістю її корегування в ході процесу реформування.

Звісно, що кожна сфера потребує окремого підходу і необхідно обирати оптимальні варіанти, але за однієї умови, підкреслюю: це повинен бути комплексний підхід.

Тобто, якщо говорити далі, то потрібно звернути увагу читача на об'єктивний і суб'єктивний фактор реформування української держави в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства. Це – важливо.

Якщо брати природні ресурси, то цей перелік можна нескінченно продовжувати. Сьогодні ми знаходимося на рівні найкращих (у ресурсному плані) країн світу. Може, програємо в якихось напрямках Росії, але разом з тим, порівнюючи показники на душу населення, то в багатьох питаннях не програємо і їй. Україна на сьогоднішній день може спокійно видобувати газ 22,4 млрд.куб., без розробки нових родовищ. Але є перспектива: є сланцевий газ і можливість розширювати цей обсяг і виробляти більшу його кількість, з одного боку, а з іншого – через запровадження **енергозберігаючих технологій і перехід на місцеві енергоресурси**. Є можливість зменшувати споживання газу і виходити на енергоефективність в усіх сферах.

Звісно, важливо розуміти, що сьогодні комунальні послуги для населення, для громадян України – це безпека життя, і щозими, з кожним

пониженням температури відчуваємо: кожне місто - це потенційний «Алчевськ». І тільки від Господа Бога залежить, чи буде подібне в якомусь населеному пункті, чи ні.

Експертна оцінка тих ресурсів, які потрібно залучити до стабілізації комунальної сфери становлять 50-70 млрд.дол. А до цього – величезний обсяг робіт реконструкції, санації житлового комплексу, зношеного в багатьох випадках. Потрібно дбати і про нове житло для молодого покоління, і тут має бути політика на рівні держави, органів місцевого самоврядування, щоб будь-яку програму можна було реалізувати.

Коли ми говоримо про реалізацію програми, то водночас має бути і ресурс. А ми не можемо сьогодні навіть вирішити **проблему власності всього житлового комплексу**. Можна як завгодно назвати об'єднання співвласників, але найголовніше, щоб люди знали, що це їх капітал, що вони є власниками квартири, загальних площ і всього будинку в цілому. З цього потрібно розпочати.

І знову можна навести приклад Славутича. Після закриття ЧАЕС ми без застереження прийняли комунальне господарство, відпрацювали на базі європейської практики Концепцію реформування і реалізували її протягом останніх 12 років. Ми отримали результат зменшення в два рази споживання газу, в 2 рази - води, в 2,5 рази - електроенергії і в 1,5 рази - води. Уявляєте, якби в країні з усіма заходами зробили це, який тоді був би баланс енергоносіїв?

У місті апробована модель, яка сьогодні є конкурентною. Це практично «Місто – єдине ОСББ» з службою єдиного замовника, з єдиним розрахунковим центром, і зараз завершується проект електронної системи комунальних платежів. Тобто ця модель може бути не тільки перехідною, а й залишатися надовго.

У місті також створене конкурентне середовище в системі надання комунальних послуг. Різні квартали обслуговують різні приватні фірми. Сьогодні, коли славутичани звертаються до мене, зазначаючи про якісь недоліки комунальних служб, то я пропоную їм можливість покращити послуги – об'єднатись, забрати будинок у своє безпосереднє управління і найняти собі необхідних людей або компанії, які б обслуговували їх будинок, або могли самі обслуговувати. До речі, в Славутичі є показове об'єднання співвласників – це будинок ВП «Атомремонтсервіс». Правління ОСББ вело пошук партнера щодо експлуатації будинку, але в кінцевому результаті обрали житлово-комунальний центр як службу єдиного замовника. Велика довіра людей нашій моделі говорить про те, що вона конкурентна. Причому в майбутньому немає проблем, щоб функцію єдиного замовника виставити на конкурс з певними умовами. Може до управління прийти і приватна управляюча фірма. Таким чином була апробована **система приватизації послуг з метою ефективного використання комунальної власності**. Приватизація інженерних мереж та інфраструктури комунального господарства сьогодні не на часі! Звісно, оптимальні варіанти є – **довгострокова оренда і концесія**. У нас

відпрацьована модель концесії з французькою фірмою, є рішення сесії, підписана угода про наміри, але на жаль, нестабільна ситуація в Україні не дає можливість приходити фірмам солідним, з позитивною бізнес-історією, вкрай необхідними інвестиціями. Зараз в концесію приходять фірми, які не мають ресурсу, досвіду, і мета в них – на рівному місці заробити швидкі гроші. Це прикро і не дає ефекту запровадження саме такої форми управління комунальною сферою. Для того, щоб відбулись ці прогресивні форми залучення бізнесу до партнерства, довгострокової оренди і концесії, треба вийти на стабільну систему тарифоутворення і обов'язково з рентабельністю та інвестиційною складовою.

В Україні ми, без сумніву, маємо розвинену енергетичну галузь, але не можемо лише споживати. Повинні створюватися умови для її розвитку, в тому числі для розвитку атомної енергетики, альтернативної енергетики, та вести пошук альтернативних джерел енергії, використання місцевих природних ресурсів. Славутич розробив проект з використанням торфу – місцевого ресурсу, який використовувався в свій час у великих обсягах, але реалізувати його сьогодні можна тільки на комерційній основі. Це дуже складно для малого міста. Чому ж сьогодні відсутні програми, які б стимулювали використання місцевих ресурсів? Адже це - величезне надбання.

Важливо знати вигідні умови початку реформ. Утвердження філософії **української толоки** реформ не тільки в об'єднанні зусиль. На погляд автора об'єднання можливе лише на основі переоцінки цінностей.

Якщо говорити відверто, сучасні цінності дуже сумнівні, особливо у підростаючого покоління. Нікого не здивуєш, коли назвеш основною цінністю – матеріальне збагачення і будь-якою ціною, за будь яких умов досягнення саме цього. І саме це характерне для періоду первісного накопичення капіталу. І саме на цьому виховується сучасне підростаюче покоління.

Світом, будь-яким суспільством, людиною управляють дві субстанції, дві рухомі сили: інтерес і страх.

З одного боку, не потрібно технологій переконань, щоб довести, що **інтерес** рухає, надихає, мотивує, веде до здійснення мрій для досягнення кращого в житті, а з іншого – він ще може мати і негативні наслідки. Найстрашніший приклад, коли інтерес веде до вбивства людини з метою якогось особистого зиску. Висновок безальтернативний: потрібен стримуючий фактор. Держава через правову основу повинна забезпечити цей фактор. Але історична практика демонструє і підтверджує істину, що жодній, найдосконалішій моделі держави (США, Норвегія, Німеччина, Швейцарія, Китай...) не вдалось і не вдасться забезпечити повні правові гарантії для людей. На думку автора, цю місію стримуючого фактору може відіграти релігія, віра в Бога. Потрібно розділити поняття – віра в Бога і довіра до священнослужителів, які, на думку людей, останнім часом, в багатьох випадках, підривають цю віру, авторитет релігії через надмірну участь не тільки в суспільному, а і в політичному, і навіть в економічному

житті, а ще включаються в боротьбу за світську політичну владу. Важливо мати на увазі, що вони, по великому філософському рахунку, є всього-на-всього служителями, слугами (посередниками), вони несуть знання віри в Бога, маючи на увазі, **що вірувати в Бога, це, перш за все, жити по - божому** [4 с.13], дотримуватись загальнолюдських цінностей: чесності, порядності, людяності, моральності, добросовісності у стосунках з іншими, пам'ятаючи просту філософську формулу: **«Усе починається, відбувається і закінчується у сфері людських відносин і стосунків».** [4, с. 11]

Інститути Релігії нарівні всіх державних Інститутів є невід'ємною складовою суспільних відносин. Через саме цей Інститут відкривається узагальнений світ державної святості, чеснот, віри і надії.

Це те, що дає внутрішні сили для кожної людини, дає можливість вижити в лиху годину і мати невеличкий час справжнього людського щастя!!!

Не потрібно уподоблятися політиці влади, яка сама є, останні десятиліття років, великим протиріччям в житті суспільства.

Саме страх перед Богом за свої діяння і буде завжди величезним стримуючим фактором від **негідних** людині **дій і вчинків**.

Страх перед карою Божою, на погляд автора, і є величезним духовним надбанням людей зокрема, суспільства в цілому.

Автор надає пропозиції до змін в Конституції України (відмічено чорним курсивом, підкреслено).

Стаття 11. Держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, **духовності**, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України.

Стаття 15. Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності **та духовної культури**.

Жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова.

Цензура заборонена.

Стаття 24. Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

*** Реалізувати на практиці суспільного життя.**

Стаття 35. Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культури і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність.

Здійснення цього права може бути обмежене законом лише в інтересах охорони громадського порядку, здоров'я і моральності населення або захисту прав і свобод інших людей.

Замість «Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа – від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова» пропонується **«Держава співпрацює з церквами і релігійними організаціями в Україні».**

Ми повинні відійти від сліпої віри в Бога, тому що це в сьогоденні «аморально» і не на користь кожному, хто вірить у святе.

Майбутнє, переконаний, у кардинальному підвищенні ролі **ДУХОВНОСТІ**, яка може бути істиною саме через поєднання науки, релігії, державності і громадянського суспільства. Звісно, в центрі впливу – **Людина** з її повсякденними, земними, життєвими проблемами і вічним намаганням – пізнати істину і жити краще.

Людина сама будує себе, свій характер, свій світогляд, свій світ життя. І навіть не заздрість, а злість і злоба є причиною короткого віку життя людей. **А злий не тому, що бідний, а тому, що несправедливо бідний.** Бідність – найбільше рабство. [4 с. 25]

Проблеми соціальної нерівності загострилися у світі в останній час і тому у багатьох куточках світу заговорили про громадський рух **«Захопи Wall Strit»**, що розпочався в Сполучених Штатах Америки. Рух, який наголошує на шаленій жадібності еліти та вимозі «арешту банкірів». Важливу роль щодо розповсюдження подібних рухів відіграє електронна демократія. І саме через інформаційний простір багато американців та представників інших рухів у світі погоджуються з цим твердженням, але, слава Богу, не готові підтримати ці заклики.

Далі на порядку денному – проблема реформування в цілому заробітної плати в Україні. Доля заробітної плати в собівартості продукції низька, щоб змінити це, для того товарна продукція України стала конкурентоспроможною. Знову ми повертаємося до тарифів на газ та цін на енергоносії. Потрібно стабілізувати ринок енергоносіїв, і тут повинні бути не тільки стабільні ціни, а ціни, які дозволять населенню отримувати послуги в повному обсязі, а ще й можливість сплачувати за них. Звісно, що з системою субсидій, яка повинна захистити найбільш вразливі прошарки населення. Навіть український середній клас, який тільки в проекті, не може сьогодні сплачувати повністю і в термін за комунальні платежі, тому що далі це проблема, яка показово характеризується таким показником: за даними дослідників 62% сьогодні доходу середньої сім'ї іде на харчування. Уявляєте, яке це харчування і що залишається на комунальні послуги, а ще ж треба одягнути дитину, навчати її і все інше.

Потрібно не просто державна політика щодо енергозбереження і використання місцевих ресурсів. Швидко і енергоефективне використання всього українського газового потенціалу. Без вирішення цих проблем, звісно, ми не будемо мати оптимальну ціну на енергоносії, яка не

даватиме можливість розвитку ефективної економіки і бути нашої продукції конкурентоспроможною і не просто конкурентоспроможною, а в собівартості якої закладено гідний рівень заробітної плати, хоча б із 50% собівартості продукції для того, щоб кардинально змінити доходи населення країни, а це в свою чергу буде стимулювати внутрішній ринок споживання. Одне порівняння з Білоруссю: ціна 1000м³ газу коштує \$130 і все стає зрозумілим.

Якщо хтось думає, що ми проведемо адміністративну реформу, оптимізуємо адміністративні структури, а все інше залишиться як раніше, то результату ніякого не буде. Буде лише зменшення кількості управлінців, службовців, бюрократів, зменшення заробітної плати, але чи принесе це користь? Буде дуже незначний ефект із соціальними потрясіннями. Таке просте скорочення призведе до негативних наслідків реформування. **Тому дуже важливо об'єднання суспільства і об'єднання прихильників реформ** з постійним діалогом на принципах громадянського суспільства із зменшенням рівня політизації і розгляду самої моделі реформування, визначення оптимальних варіантів, а не використання технологій політичних шоу. Мета учасників цього шоу, в багатьох, випадках зовсім інша – інколи, просто примітивна, а саме індивідуально-корисна боротьба за владу з реалізацією філософії «двох правд» [4, с.12]: у кожного своя і ніхто нікого не чує і що особливо трагічно чути не хоче.

Важливо, враховуючи різновекторну історію України як держави, нації (Київська Русь, татаро-монгольський час, Запорізька Січ, литовське і польське панування, російська доба...), зрозуміти архіважливість об'єднуючих процесів, об'єднання багатонаціонального народу. Хто це повинен зробити? Еліта! Відкинувши особисте, специфіку спотвореного, ганебного, несправедливого, злочинного періоду первинного накопичення капіталу. Для соціально-економічного розвитку України, кандидати в еліту повинні переглянути свої цінності. У політичному аспекті відносини влади і опозиції повинні підпорядковуватись цій меті. Іншого немає. Ситуація, коли одні при владі, інші абсолютно не затребувані і навіть у в'язниці, не є сприятливою для держави і суспільства. Приклади сталої демократії доводять філософію, що це складно, але можливо... Українського плуга треба тягти разом, об'єднавши Україну – таку різноманітну, різнобарвну, надзвичайно багату і природою (природні ресурси) і людьми (людський капітал). А коли не можете знайти порозуміння, яке зможе об'єднати Україну, це означає, що політика – не ваше, облиште цю сферу і займіться тим, що вас більше приваблює, де ви більш ефективні. Це однаково стосується і представників влади, і представників опозиції. **Безбожні люди є, а безгрішних не буває...** [4, с.13] **Влада, як улюблена їжа, завжди хочеться...** [4, с.15] **Влада для людей, а не люди для влади!**

Більшовизм меншості ще одне явище загрози для суспільства. Що потрібно? [4, с.13] Зменшити на першому етапі роль грошей на владу, змінивши, причому кардинально, формулу:

Гроші – Влада – Шалені гроші – Шалена влада [4, с.17]

Владі треба навчитись спілкуватись, говорити з людьми їхньою мовою, жити їхніми проблемами.

Чому всі реформи мають проводитися за рахунок людей? Чому олігархам з надприбутками не поділитись, підставити своє плече, продемонструвати волю і бажання до партнерства, пам'ятаючи, що «бути багатим у бідному суспільстві неможливо».

Соціальне замовлення на переоцінку цінностей: від матеріального до духовного («не хлібом єдиним»).

Політика - без брехні і мордобою.

Кіно - без порнографії.

Театр – без «матюків».

Суть народовладдя, демократії – відкритість, залучення громадян до управління містом, державою, регіоном, галуззю, постійний дієвий зворотній зв'язок, упровадження в життєдіяльність 12 європейських принципів ефективного демократичного управління. Запровадити диктатуру суспільства в життєдіяльність держави.

Реформування усіх сфер життєдіяльності, і це доводить історичний досвід, – постійна, натхненна комплексна робота на принципах державної регуляторної політики.

Крім того, що потрібно об'єднати прихильників реформ, необхідно ще нейтралізувати противників проведення реформ. «Все починається і відбувається в сфері людських відносин і стосунків.» (Кодекс етики м.Славутича).[1] Переконати суспільство в позиції тих, хто бере на себе відповідальність за проведення реформ і тих, хто є прихильниками реформ, і показати ті негативні наслідки, які чекають у разі зволікання та не проведення реформи. Знайти відповіді противникам на їхні закиди, страхи, питання, на всі ризики, пов'язані з реформами. І це знову ж таки робити через державну політику, через залучення представників усіх прошарків населення, через засоби масової інформації, круглі столи, громадські слухання.

20 років незалежності України – дуже короткий термін в історичному вимірі. Сьогодні розвиток продуктивних сил, рівень розвитку суспільства, інформаційного ресурсу, такий, що шлях проведення реформ можна скорочувати до мінімуму, тим більше, що є історичний досвід інший. Є країни молоді демократії, які за ці роки не тільки провели реформування усієї сфери життєдіяльності, не тільки створили оптимальні моделі держави, провели навіть «розлучення», як Чехія і Словачія, причому дуже в толерантній формі, і сьогодні мають результати, мають високі стандарти життя. Вони вже є членами Європейського Союзу. І все їм вдалося за ці роки. (Польща, країни Прибалтики, Чехія, Словачія, Словенія).

В європейській спільноті є країна Польща, з якою ми конкуруємо майже всю історію, країна, з якою були практично рівні стартові можливості. Саме її модель найбільш ефективна для використання досвіду.

Потрібно підкреслити, що реформування Польщі було проведено під патронатом і за фінансовим сприянням країн Європейського Союзу та його інституцій. Коли мені закидають, що ось такий ресурс був отриманий Польщею, то я ставлю дуже просте зворотнє питання: «А хто Україні не давав отримати цей ресурс?» Важливо зрозуміти доступну філософію «Якою бути Україні залежить від кожного з нас».

Спілкування з людьми є найкоротший шлях до їх переконання і залучення до справи. Це сучасні європейські технології, які реалізовані сьогодні в м. Славутичі. Відкритість, прозорість – це європейські принципи ефективного управління і залучення громадян до управління містом. Сьогодні в Славутичі 15 років працює і активно діє Громадська рада з розвитку міста. Важливість досягнення цієї ради, її вплив на те, що Славутичу вдалося викарабкатися із неймовірно складної ситуації, пов'язаної із достроковим закриттям Чорнобильської АЕС (2000 рік), – говорить про те, що цей механізм діє і він сьогодні потрібен славутичанам; він існує не штучно, а за потребою самих соціально активних громадян. Тому щопонеділка відбувається засідання ради. Роль її продовжує зростати, не зменшився її вплив і цінність навіть після того, як при славутицькому виконавчому комітеті була організована і діє ще одна Громадська рада, створена згідно з рекомендаціями Кабінету Міністрів України. Тому дуже важливо залучати сучасні технології для підготовки реформування та його здійснення в усіх сферах життєдіяльності.

Враховуючи всю історію започаткування української державності, починаючи з IX століття нашої ери і до сьогоднішнього дня, коли Україна стала повноправною, незалежною, суверенною державою з унікальним ресурсом не тільки природним, а й людським, **наріжним каменем майбутнього України, на мій погляд, є формування української державності та згуртування навколо національної ідеї.**

Українська державність – загальнонаціональна ідея.

1. Безумовне проведення Конституційної реформи з заборonoю змінювати Конституцію України протягом 30 років. **Україна – Гетьманська республіка** (президентсько-парламентська) модель державного управління.

2. Держава Україна, її політична, економічна та соціальна системи будуються на засадах історичної пам'яті та врахування уроків сучасної історії, в тому числі наслідків кризи суспільних відносин та фінансово-економічної кризи.

3. Основою суспільних відносин в Україні, на погляд автора, повинна стати виключно демократія, а саме:

- мати можливість обирати, впливати, контролювати і відкликати як окремих політиків, так і політичні сили зокрема. Прийняття Законів України про опозицію, розпуск парламенту, імпічмент Президента, впровадження Кодексу етики еліти в суспільне життя;

- через референдуми впливати на стратегічні рішення розвитку країни (опитування, референдуми, практики використання ІТ (інформаційних) технологій, в тому числі інтернет-референдуми).

4. Впровадження в життя філософії – **влада для людей, для суспільства, а не люди і суспільство для влади! Підзвітність – прозорість – ефективність.** Реалізація на всіх рівнях державного управління, органів місцевого самоврядування 12 Європейських принципів ефективного управління. Побудова держави рівних можливостей.

5. Оптимальний шлях України до децентралізованої держави з лібералізацією усіх суспільних відносин, соціально орієнтованою ринковою економікою, розвинутим місцевим та регіональним самоврядуванням, реалізованим принципом субсидіарності розвиненого сучасного громадянського суспільства з кардинальним підвищенням ролі громадянськості, високої відповідальності в найзмістовнішому значенні цього терміну, як чиновників усіх рівнів, так і безпосередньо громадян.

6. Основою геополітики і геостратегії держави повинні бути доброзичливі, добросусідські, як двосторонні так і багатосторонні відносини з усіма державами світу, в інтересах України, і тільки в інтересах України.

7. Треба усвідомити, що права і свободи людини є визначними цінностями будь-якого суспільства і їх здійснення починається з місцевого рівня, організації життя територіальної громади. Тому, перш за все потребує реалізації положення Конституції щодо правої держави, верховенства права - безумовне виконання всіх Законів та нормативно-правових актів України, реалізація в повному обсязі Конвенції прав і свобод людини,

8. Відпрацювання в контексті кращої світової практики системи забезпечення соціальних гарантій, високих життєвих соціальних стандартів та соціального захисту тих верст населення, які цього потребують. Монетизація пільг з системою адресної допомоги.

9. Філософам, історикам, соціально-активним громадянам, представникам інтелігенції, на погляд автора, потрібно постійно вести пошук того, як побудувати суспільство без влади як такої, а з **дієвою системою виконання функцій Держави, та надання владних послуг.** Народовладдя (демократія) повинна стати на рівні самоорганізації суспільства через систему суспільних договорів.

Приклад: сучасний, багатофункціональний спортивний майданчик в м.Славутичі без замків, а на повному самоуправлінні

Славутич буде Православний Храм на честь героїв - чорнобильців, учасників ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. Саме він стане перепусткою багатьох-багатьох поколінь славутичан до майбутнього, з простою філософією **«Від Чорнобильського лиха – через духовність – до омріяного буття».**

На порядку денному – пошук оптимальних, сучасних моделей держав на засадах демократії і загальнолюдських цінностей, з простою філософією «Влада для людей, а не люди для влади. [4, с.17]

Лейтмотивом статті є намагання переконати загал, що саме національною ідеєю українців могли б стати – **українська державність, рівень і якість життя громадян**. Звісно, саме ця ідея має унікальну можливість об'єднати всіх на Сході і на Заході, на Півдні і на Півночі. Тому, що саме вона є парадигмою розвитку будь-якої цивілізованої розвинутої країни.

Збагнемо: якою бути Україні залежить від кожного з нас.

Закликаю всіх разом, особливо молодь, будувати новий світ – відкритий і доступний, з величезними можливостями, реалізовувати себе та бути успішними і щасливими.

Використані джерела інформації:

1. Кодекс етики, честі, порядності, добросовісного та ефективного управління Славутицької територіальної громади. / Славутич, Славутицька міська ради, 2007. – 43 с.
2. Куценко В.І., Удовиченко В.П. Соціальна безпека в контексті сталого розвитку. /Куценко В.І., Удовиченко В.П. – Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2011. – 656 с.
3. Артур М. Оун Рівність та ефективність: великий компроміс. Інститут Брукінгса. Вашингтон /Пер. З англ.. Олександра Лотоцького, 1996. – С. 149.
4. Удовиченко В.П. Вічний пошук істини «Суспільство і влада». – Славутицький центр вищої освіти, 2006. – 16 с.
5. Куценко В.І. Удовиченко В.П., Остафійчук Я.В. Соціальна держава (проблеми теорії, методології, практики): Монографія. – Заповіт, 2003. – 228 с.
6. Ільїн М.В. Етапи становлення внутрішньої геополітики України і Росії // Поліс. – 1998.
7. Закон України «Про засади державної регуляторної політики в сфері господарської діяльності» від 11 вересня 2003 року №1160-IV.

Рецензент:Бакуменко В.Д., д.держ.упр., професор.

Tereza Khechoyan

Vice-rector for International Relations;
Associate Professor of the Chair of Public Administration
and Public Finance; Public Administration Academy
of the Republic of Armenia; Yerevan, Armenia

PUBLIC POLICY OF SMALL AND MEDIUM SIZED ENTERPRISES TRAINING SUPPORT IN ARMENIA

Small and medium sized enterprises (SMEs) are the backbone of the economy. SMEs make a significant contribution to job creation and are behind the expansion and creation of added value in a number of sectors which drive economic growth and development.

The support of SME policy development in Armenia helps to identify main strengths and weaknesses of the SME policy framework in place. It aims at supporting the development